

การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.)

๑. ความเป็นมา

รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศให้เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่พี่น้องประชาชน คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๗ เห็นชอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ ให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ กำหนดแนวทางหรือมาตรการในการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งในเบื้องต้น “มุ่งเน้นยุทธศาสตร์ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม” ด้วยการจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ แต่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ คทช.กำหนด ในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม

คทช. จะดำเนินการผ่านกลไกการทำงานในรูปของคณะอนุกรรมการรวม ๔ คณะประกอบด้วยคณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน คณะอนุกรรมการจัดที่ดิน คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และคณะอนุกรรมการนโยบายที่ดิน จังหวัด (คทช.จังหวัด) โดยคณะอนุกรรมการจัดที่ดิน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานและอธิบดีกรมที่ดิน เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่สำรวจตรวจสอบและจัดทำข้อมูลผู้ยากไร้ที่ไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย รวมทั้งจัดทำแผนและกำหนดหลักเกณฑ์ คุณสมบัติและการคัดเลือกบุคคลให้เข้าอยู่อาศัยทำกินในที่ดินของรัฐ

๒. วัตถุประสงค์

บริหารจัดการที่ดินของรัฐทุกประเภทและป้องกันไม่ให้เกิดการบุกรุกโดยเด็ดขาด โดยเฉพาะ

๒.๑ พื้นที่ต้นน้ำในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ ๑ และชั้นที่ ๒ ซึ่งในหลักการต้องให้ผู้บุกรุกออกจากพื้นที่ และให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาหาแนวทางแก้ไขให้เหมาะสม โดยน้อมนำแนวพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการดำเนินการ เช่น โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ โครงการหมู่บ้านป่าไม้แผนใหม่ เพื่อนำมาพัฒนาและดูแลหมู่บ้านที่อยู่ในป่า

๒.๒ พื้นที่กันชนรอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่ป่าสมบูรณ์ ให้จัดในรูปแบบป่าชุมชน เพื่อป้องกันไม่ให้พื้นที่ป่าที่สมบูรณ์ถูกบุกรุกทำลาย

๓. รูปแบบการดำเนินการ

- ๓.๑ การจัดระบบ นำที่ดินของรัฐที่ไม่มีผู้ครอบครอง (ที่ว่าง) มาบริหารจัดการอย่างเป็นระบบให้แก่ราษฎรได้ใช้ประโยชน์
- ๓.๒ การจัดระเบียบ นำที่ดินของรัฐที่มีผู้ครอบครอง (ที่มีการบุกรุก) มาจัดระเบียบ

๔. พื้นที่ดำเนินการ

คทช. ได้เห็นชอบพื้นที่ดำเนินการตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ตามที่คณะกรรมการจัดหาที่ดินส่งมอบ ดังนี้

๔.๑ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘ ดำเนินการใน ๑๘ พื้นที่ ๑๖ จังหวัด แยกเป็น

(๑) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ๑๓ พื้นที่ ๑๑ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี เชียงราย เชียงใหม่ นครพนม พะเยา มุกดาหาร ยโสธร ราชบุรี ลำปาง อุตรดิตถ์ และจังหวัดอุบลราชธานี

(๒) พื้นที่ ส.ป.ก. ๔ พื้นที่ ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ชุมพร นครราชสีมา และจังหวัดอุทัยธานี

(๓) พื้นที่ป่าชายเลน ๑ พื้นที่ ๑ จังหวัด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๔.๒ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙ ดำเนินการใน ๒๒ พื้นที่ ๑๘ จังหวัด แยกเป็น

(๑) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ๑๖ พื้นที่ ๑๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น เชียงใหม่ ตาก นครสวรรค์ บึงกาฬ พิจิตร โลก นครราชสีมา มหาสารคาม ยโสธร ระนอง สตูล สุโขทัยหนองบัวลำภู และจังหวัดอุดรธานี

(๒) พื้นที่ราชพัสดุ ๒ พื้นที่ ๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดปราจีนบุรี

(๓) พื้นที่สาธารณประโยชน์ ๔ พื้นที่ ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น ชัยนาท นครสวรรค์ และจังหวัดมุกดาหาร

๕. การดำเนินงานที่ผ่านมา

๕.๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ อนุมัติหลักการการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในลักษณะแปลงรวม โดยมีให้กรรมสิทธิ์ แต่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คทช. กำหนด ในรูปแบบสหกรณ์ หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม โดยการดำเนินการงานดังกล่าวให้หน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของประเภท

ที่ดินกำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขภายใต้ความเห็นชอบของ คทช. รับทราบกระบวนการการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ในที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ดำเนินการ ระยะที่ ๑ กระบวนการการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนในพื้นที่ ส.ป.ก. สำหรับพื้นที่ดำเนินการระยะที่ ๒

๕.๒ คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๙ รับทราบกระบวนการการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน พื้นที่สาธารณประโยชน์ และพื้นที่ป่าชายเลน ในภาพรวม

๖. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ

(๑) ประชาชนผู้ยากไร้ไม่มีที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยได้รับการช่วยเหลือให้มีที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยเพียงพอต่อการดำรงชีพ มีความมั่นคงในการถือครองที่ดินและการประกอบอาชีพ

(๒) ประชาชนผู้ยากไร้จะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต เพราะนอกจากจะได้รับการช่วยเหลือด้านที่ดินทำกินแล้ว ยังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาด้านอาชีพ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็น อาทิเช่น การจัดทำถนนเพื่อใช้ในการสัญจรขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการปลูกพืชพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ จัดหาตลาดในการกระจายผลผลิตทางการเกษตร สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น เป็นต้น

(๓) ช่วยลดการรุกรานพื้นที่ป่าอันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของประเทศหรือที่ดินของรัฐประเภทอื่นๆ

๗. ประโยชน์ที่ภาครัฐจะได้รับ

(๑) ลดปัญหาข้อพิพาทเรื่องที่ดินทำกินและการบุกรุกที่ดินของรัฐ

(๒) สามารถแก้ไขปัญหาคความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในสังคม ลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ซึ่งเป็นการสร้างความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นในประเทศ

(๓) สามารถสงวน ป้องกันและอนุรักษ์ไว้ซึ่งแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของประเทศ

